

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของสภาพปัญหา

อนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ได้บัญญัติเรื่องการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ตั้งที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 71-73 จากการศึกษาและพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่าเป็นหลักที่ใช้ในกรณีมีเหตุเกินควรแก่การเรียกให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องผูกพันตามสัญญาต่อไป เช่น อีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาในสาระสำคัญหรือตั้งใจจะทำเช่นนั้น อนุสัญญานี้ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีเช่นนี้ไว้เป็นพิเศษ กล่าวโดยเฉพาะคือ ถ้าปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่สามารถชำระหนี้ของตน เพราะขาดความสามารถหรือขาดหลักประกันความเชื่อถืออย่างมาก หรืออาจคาดหมายได้จากพฤติกรรมที่เขาเตรียมการชำระหนี้ว่าจะไม่สามารถชำระหนี้ได้ ดังนั้นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอาจพักการชำระหนี้ฝ่ายของตนได้ ในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งทรัพย์สินที่ซื้อขายไปแล้ว ผู้ขายชอบที่จะเรียกสินค้านั้นกลับคืนมาไม่ส่งมอบให้ผู้ซื้อ (มาตรา 71) แต่สิทธิดังกล่าวมานี้ย่อมสิ้นสุดลงหากผู้ซื้อได้ให้ประกันตามสมควรแล้ว (มาตรา 71(3))

ถ้าก่อนถึงกำหนดชำระหนี้ปรากฏแน่ชัดว่า คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะทำการอันผิดสัญญาในสาระสำคัญ หรือผิดสัญญาชำระหนี้เป็นคราว ๆ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ หนึ่งในการผิดนัดชำระหนี้เป็นคราว ๆ นั้น โดยทั่วไปย่อมนับเป็นการผิดสัญญาเฉพาะคราวนั้น ๆ แต่ถ้าการผิดนัดนั้นเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญโดยส่วนรวม หรือทำให้การชำระหนี้คราวต่อไปเป็นอันไร้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายของคู่สัญญาแล้ว คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาเสียทั้งหมดหรือเฉพาะส่วนที่เหลือในอนาคตก็ได้ (มาตรา 72, 73)

หลักว่าด้วยเรื่องการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ที่ปรากฏในอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศไม่ได้เป็นหลักที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นหลักที่เกิดขึ้นมานานแล้วโดยหลักดังกล่าวเริ่มต้นจากคดี Hochster v. de la Tour (1853) ของประเทศอังกฤษ ในขณะที่ระบบซีวิลลอว์ก็ยอมรับและใช้บังคับหลักในเรื่องดังกล่าวไว้เช่นกัน โดยในแต่ละประเทศก็จะยอมรับและนำหลักดังกล่าวมาใช้บังคับแตกต่างกันออกไป ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงแนวคิดในเรื่องดังกล่าวในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศเยอรมันซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์โดยสังเขป รวมถึงประวัติในการร่างอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ว่าด้วยเรื่องของการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ และแม้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 71-73 จะผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบและเป็นบทบัญญัติที่เกิดจากการประนีประนอมกันระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม ในด้านของการบังคับใช้บทบัญญัติ

ดังกล่าวก็ยังคงมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเข้าใจในถ้อยคำของบทบัญญัติของกฎหมายรวมไปถึงการตีความโดยคู่สัญญา อนุญาโตตุลาการ และศาล ซึ่งแม้แต่อนุญาโตตุลาการและศาลในแต่ละประเทศที่เป็นภาคีก็จะมีแนวทางในการตีความการบังคับใช้อย่างกว้างหรืออย่างแคบแตกต่างกันออกไป

ในส่วนของประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีหลักการผิดสัญญาที่คาดหมายได้มาบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งแม้จะไม่มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในเรื่องนี้แต่มีหลักทั่วไปใกล้เคียงที่นำมาปรับใช้ได้ ในบางเรื่อง โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่ามีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ในอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 หรือไม่ อย่างไร และถ้าหากมี การบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวเหมาะสมกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศหรือไม่ เพียงใด และที่ผ่านมามีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีอยู่กับสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศหรือไม่ นอกจากนี้ยังพิจารณาไปถึงกรณีหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 หรือตรากฎหมายสำหรับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศขึ้นใหม่ กฎหมายของไทยที่ใช้บังคับอยู่จะเป็นอุปสรรคในการเข้าเป็นภาคีหรือการนำเอาเรื่องดังกล่าวมาตราเป็นกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวมาปรับใช้

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาตลอดจนข้อความคิดและหลักการสำคัญของการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ตามที่ปรากฏในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้หลักในเรื่องดังกล่าวของประเทศที่เป็นภาคีและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่ามีบทบัญญัติที่ใกล้เคียงและสามารถนำมาปรับใช้ได้มากน้อยหรือเหมาะสมเพียงใด และหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ประเทศไทยควรนำอนุสัญญาฯ ดังกล่าวให้มีผลใช้บังคับในรูปแบบใดเพื่อความเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์จะแบ่งออกเป็น 5 บท ได้แก่

บทที่ 1

บทนำเรื่อง

บทที่ 2 ศึกษาแนวคิดในระบบคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษและในระบบชีวิตลอว์ของประเทศเยอรมันในเรื่องการผิดสัญญาที่คาดหมายได้

บทที่ 3 ศึกษาแนวคิดในการยกเว้นสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ในเรื่องการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ หลักการสำคัญ ความหมายและขอบเขต ลักษณะ และผลของการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ บทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 ในเรื่องดังกล่าวของประเทศที่เป็นภาคี

บทที่ 4 วิเคราะห์กฎหมายไทยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการผิดสัญญาที่คาดหมายได้ในอนุสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980

บทที่ 5 บทสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1.3 วิธีการศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือคำอธิบายของนักกฎหมายต่างๆ บทความในวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หลักการสำคัญ ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้รับจากการศึกษาและเสนอแนะแนวความคิดที่อาจเป็นประโยชน์และความเหมาะสมในการนำหลักการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับกับการซื้อขายระหว่างประเทศที่อาจมีขึ้นในอนาคต หรือการพิจารณาเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- (1) เพื่อทำความเข้าใจในหลักเรื่องการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้ตามที่บัญญัติอยู่ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของไทย
- (2) เพื่อทราบแนวทางการตีความการผิดสัญญาที่อาจคาดหมายได้จากแนวคำพิพากษาของศาลในประเทศต่างๆ
- (3) เพื่อประโยชน์ของนักธุรกิจไทยที่ติดต่อกับค้าขายกับคู่สัญญาที่อยู่ในต่างประเทศ

และอาจต้องนำบทบัญญัติในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 มาปรับใช้ในฐานกฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญา (Applicable law) เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่สำคัญบางประการในอนุสัญญา